

บทที่

6

ประเทศไทยกับการเป็นประชาคมอาเซียน :
โอกาส และความเสี่ยง

Thailand and ASEAN Community : Opportunity and Risk

มธุภาณี ไทยภักดี

Mathoopanee Thaipukdee

บทที่

6

ประเทศไทยกับการเป็นประชาคมอาเซียน :

โอกาส และความเสี่ยง

Thailand and ASEAN Community : Opportunity and Risk

มธุภาณี ไทยภักดี¹

Mathoopanee Thaipukdee

บทคัดย่อ

ในช่วงเวลา 45 ปีที่ผ่านมา อาเซียนหรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นบทบาทการสร้างบรรยากาศของสันติภาพและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของประเทศในภูมิภาค การช่วยแก้ไขความขัดแย้งในกัมพูชา การจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน เป็นต้น อย่างไรก็ตามยังมีความตึงเครียดที่เกิดจากความแตกต่างกันระหว่างประเทศอาเซียนด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นการกระทบกระทั่งระหว่างไทย- กัมพูชา ต่อกรณีกรรมสิทธิ์เหนือดินแดนเขาพระวิหาร และข้อพิพาทเขตแดนระหว่าง มาเลเซีย - ฟิลิปปินส์ - อินโดนีเซีย รวมทั้งความแตกต่างด้านสังคมและวัฒนธรรม เพราะประชากรในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีความหลากหลายทางเชื้อชาติศาสนา นอกจากความตึงเครียดที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทางด้านการเมืองการทหารและความมั่นคงดังกล่าวแล้วความไม่เท่าเทียมกันทางด้านการพัฒนาระหว่างประเทศที่เป็นสมาชิกอาเซียนดั้งเดิมกับประเทศที่เข้าร่วมอาเซียนภายหลัง จึงมีความจำเป็นต้องสร้างเสริมอาเซียนให้เข้มแข็งกว่าเดิมโดยการจัดตั้งสมาคมประชาชาติอาเซียนให้เป็นประชาคมอาเซียน โดยมีสามเสาหลักช่วยค้ำจุนและสร้างความแข็งแกร่งทางด้านเศรษฐกิจการเมือง ตลอดจนทางด้านสังคมและวัฒนธรรม หรือมีชื่อเรียกกันตามลำดับว่า 1) ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน 2) ประชาคมเศรษฐกิจ 3) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรม เมื่อมีการจัดตั้งประชาคมอาเซียน ใน พ.ศ. 2558 (ค.ศ.2015)

¹ อาจารย์ประจำ สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก

และหลังจากนั้นตลอดไป ประชาคมอาเซียน (AC) จะสร้างความแข็งแกร่ง ความมั่นคง ความรุ่งเรืองและชีวิตที่ดีแก่พลเมืองแต่ละประเทศในภูมิภาคแห่งนี้

คำสำคัญ : ประชาคมอาเซียน โอกาส ความเสี่ยง

Abstract

Over the part forty-five years, ASEAN or Association of Southeast Asian Nations has been accepted in many areas, for example : to promote regional peace and stability of the member countries ; to provide assistances in mediating in the disputes in Cambodia ; to establish ASEAN Free Tread Area, etc. However, there are still some tensions occurring out of the differences within member countries, such as the dispute between Thailand and Cambodia about the proprietary rights of the surrounding areas of Preah Vihear Temple ; the border conflicts of Malaysia the Philippines Indonesia ; the differences in social and cultural practices since the ASEAN people have racial and religious diversity. In addition, it was obvious that there were some disparities among member countries in terms of the level of development. It was necessary, therefore, to explore new avenues for closer cooperation among member countries. As a result, ASEAN Community should be established by 2015. The ASEAN Community is comprised of three pillars, namely : 1) ASEAN Political – Security Community 2) ASEAN Economic Community 3) ASEAN Socio-Cultural Community. The official establishment of ASEAN Community in 2015 will strengthen regional peace and stability, accelerate economic growth and promote active collaboration and mutual assistant to raise the living standards of their people.

Key words : ASEAN Community ; Opportunity ; Risk

บทนำ

ความประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่มอาเซียน เมื่อ พ.ศ. 2510 เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอกเนื่องจากประเทศในโลกประชาธิปไตยกำลังกังวลต่อการเผยแพร่ของลัทธิคอมมิวนิสต์ในขณะนั้น ความศรัทธาเชื่อถือต่อประเทศมหาอำนาจภายนอกที่เสื่อมถอยลง รวมไปถึงความต้องการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศโดยสนับสนุนความเป็นชาตินิยม และพึ่งพาตนเอง จึงเกิดการรวมกลุ่มประเทศอาเซียนขึ้น (วิทย์บัณฑิตกุล, 2555 : 159) กำเนิดอาเซียน หรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations : ASEAN)

ประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในการร่วมก่อตั้งสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งก่อตั้งขึ้นตามปฏิญญากรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2510 (ค.ศ.1967) โดยมีสมาชิกร่วมลงนามในเอกสาร 5 ชาติ ประกอบด้วย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์และไทย และเมื่อถึงปี พ.ศ. 2542 (ค.ศ. 1999) อาเซียนมีสมาชิกรวม 10 ประเทศ ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ บรูไนดารุสซาลาม เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา โดยมีประชากรรวมกันทั้งหมดประมาณ 600 ล้านคน หรือประมาณ 1 ใน 10 ของประชากรโลก (วิทย์ บัณฑิตกุล, 2555 : 151- 154)

ปฏิญญากรุงเทพฯ (Bangkok Declaration) ได้ระบุวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งอาเซียน 7 ประการ คือ 1) การส่งเสริมความร่วมมือและความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ และการบริหาร 2) ส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงส่วนภูมิภาค 3) ส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ พัฒนาการทางวัฒนธรรมในภูมิภาค 4) ส่งเสริมให้ประชาชนในอาเซียน มีความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดี 5) ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในรูปของการฝึกอบรมและการวิจัย และส่งเสริมการศึกษาด้านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 6) เพิ่มประสิทธิภาพของการเกษตรและอุตสาหกรรม การขยายการค้า ตลอดจนการปรับปรุง การขนส่งและการคมนาคม 7) เสริมสร้างความร่วมมืออาเซียนกับประเทศภายนอก องค์การ ความร่วมมือแห่งภูมิภาคอื่นๆ และองค์การระหว่างประเทศ (วิทย์ บัณฑิตกุล, 2555 : 153)

10 ประเทศสมาชิกอาเซียน

ที่มา : เครือข่าย มหาวิทยาลัยอาเซียน

ปรากฏการณ์ก่อนการก่อตั้งอาเซียน และการเป็นประชาคมอาเซียน

ความกลัวภัยที่มาจากคอมมิวนิสต์เป็นสาเหตุสำคัญของการมีนโยบายสกัดกั้นคอมมิวนิสต์ของสหรัฐอเมริกา ที่รัฐบาลไทยได้ลงนามในกติกามะนิลา หรือสนธิสัญญาการป้องกันร่วมกันในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (South East Asia Collective Defence Treaty) ในเดือน กันยายน พ.ศ.2497 (ค.ศ.1954) ในกรุงเทพฯ (ลีเฟอร์, 2548:16) ซึ่งองค์กรซีโต้เป็นชื่อเรียกสถาบันของสนธิสัญญาการป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ปรากฏในกติกามะนิลา (ลีเฟอร์, 2548 : 251)

1) ปรากฏการณ์แรก คือ การก่อตั้งองค์การสนธิสัญญาป้องกันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (South East Asia Treaty Organization – SEATO) ในปี พ.ศ.2498 (ค.ศ. 1955) โดยมีสมาชิก 8 ประเทศ อันได้แก่ ประเทศไทย สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ปากีสถาน และฟิลิปปินส์ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อต่อต้านการขยายตัว ของลัทธิคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ด้วยหลักการยับยั้งทางการทหารควบคู่ไปกับการกระชับความมั่นคงและความร่วมมือด้านสังคมเศรษฐกิจ และการศึกษาระหว่างกัน อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่าในบรรดาประเทศสมาชิก SEATO มีเพียงสองประเทศคือ ฟิลิปปินส์และไทย ที่อยู่ในอาณาบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะประเทศมหาอำนาจทางทหารและเศรษฐกิจต่างไม่ได้ให้ความสำคัญต่อกิจการอันเป็นรูปธรรมของ SEATO (ลีเฟอร์, 2548 : 81)

แม้ SEATO ได้จัดการฝึกทางทหารหลายครั้ง แต่ก็ไม่เคยบรรลุบทบาทด้านการทหารที่แท้จริง แม้ในระหว่างสงครามเวียดนาม SEATO เกิดความยุ่งยาก จากความตึงเครียดภายในอันเกิดจากความไม่พอใจอย่างชัดแจ้งของฝรั่งเศสที่เคยเป็นเจ้าอาณานิคมเหนือเวียดนาม ลาว และกัมพูชา รวมทั้งจากการขาดความสนใจร่วมกันด้านยุทธศาสตร์ SEATO เริ่มถดถอยหลังจากมีข้อตกลงสันติภาพปารีสในเดือน มกราคม พ.ศ.2516 (ค.ศ.1973) ทำให้สูญเสียเหตุผลสำคัญในการอยู่ร่วมกัน การยกเลิกโครงสร้างทางการทหารมีขึ้นตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2517 (ค.ศ.1974)

ในการประชุมคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติที่นิวยอร์ก เมื่อวันที่ 24 กันยายน พ.ศ.2518 (ค.ศ.1975) ได้ตกลงให้ยกเลิกองค์การซีโต้ตั้งแต่วันที่ 30 มิถุนายน 2520 (ค.ศ.1977) แต่ไม่ได้ยกเลิกสนธิสัญญาที่ให้มีองค์การนี้ เหตุผลที่สามารถแสดงออกเป็นรูปธรรมของการล่มสลายของ SEATO คือการฟื้นความ

สัมพันธ์ระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกา ที่ทำให้ความตึงเครียดทางการทหารในภูมิภาค
บรรเทาเบาบางลง เป็นที่น่าสังเกตว่า SEATO สลายตัว 10 ปีหลังจากการก่อตั้ง
อาเซียน (ASEAN) ใน พ.ศ.2510 (ค.ศ.1967) (ลีเฟอร์, 2548 : 251-252)

2) การก่อตั้งสมาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asia - ASA)

ในขณะที่ SEATO กำลังอยู่ในยุคเริ่มสลายตัวและมีที่ทว่าจะต้องปิดตัวเอง
กลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ สหพันธรัฐมาลายา (ชื่อใน
สมัยนั้น) ฟิลิปปินส์และไทย ได้ร่วมกันก่อตั้งสมาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือ
ASA ขึ้นในปี พ.ศ.2504 (ค.ศ.1961) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้า
ความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ และวัฒนธรรม นับเป็นองค์การที่ไม่สู้จะประสบความสำเร็จ
เท่าใดนัก เพราะเพียงสองปีหลังการก่อตั้งกิจกรรมของ ASA ก็ชะงักงัน เพราะ
ความขัดแย้งระหว่างฟิลิปปินส์กับมาเลเซีย (ชื่อที่ตั้งขึ้นแทนรัฐมาลายา) ในกรณี
การอ้างกรรมสิทธิ์เหนือเกาะซาบะห์โดยฟิลิปปินส์ กรณีพิพาทนี้เลวร้ายลงและส่งผล
เสียต่อ ASA ซึ่งเบื้องหลังการก่อตั้งก็เพื่อให้เป็นองค์การทางเลือกที่เน้นในด้านการ
ส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ที่นอกเหนือจากการเป็นพันธมิตรทางทหารอื่นๆ
ที่มีอยู่โดยเฉพาะ SEATO ที่ไม่ได้รับความเชื่อถือ ASA มุ่งหวังเพื่อสร้างความเจริญ
รุ่งเรืองและความมั่นคงทางเศรษฐกิจอันเป็นพื้นฐานของเสถียรภาพทางการเมือง
และเป็นหลักประกันที่ดีที่สุดสำหรับเอกราชทางการเมืองหลังการขจัดออกจากการ
เป็นประเทศอาณานิคมของมหาอำนาจตะวันตกต่อมากรณีพิพาทกรรมสิทธิ์เหนือ
เกาะซาบะห์ระหว่างฟิลิปปินส์กับมาเลเซียเลวร้ายลงเมื่อฟิลิปปินส์ประกาศสนับสนุน
อินโดนีเซียใช้นโยบายเผชิญหน้าต่อต้านมาเลเซีย ASA ถูกฟื้นฟูชั่วคราวในเดือน
มีนาคม ค.ศ.1966 เมื่อการเผชิญหน้ายุติ แต่ปีต่อมาก็มีองค์การใหม่คือ ASEAN
โดยมีโครงสร้างสถาบันและแนวทางเสริมสร้างความมั่นคงที่ ASA เคยริเริ่ม แต่ไม่
ประสบความสำเร็จ (ลีเฟอร์, 2548 : 645)

ช่วงเวลาอาเซียน

ที่มา เครือข่าย มหาวิทยาลัยอาเซียน

ปรากฏการณ์สร้างความแข็งแกร่งให้แก่ อาเซียน (ASEAN) และปูพื้นฐานสนับสนุนโครงสร้างประชาคมอาเซียน หรือ ASEAN Community (AC)

อาเซียนมีเป้าหมายที่จะให้ประชากรในกลุ่มประเทศสมาชิกในอาเซียน มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี มั่นคงปลอดภัยในแต่ละประเทศในการประชุมสุดยอดอย่างไม่เป็นทางการ ครั้งที่ 4 ที่ประเทศสิงคโปร์ เมื่อเดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2543 (ค. ศ.2000) ได้เห็นพ้องต้องกันให้มี “ความริเริ่มการรวมตัวของอาเซียน” (Initiative for ASEAN Integration-IAI) เพื่อลดช่องว่างทางการพัฒนาระหว่างสมาชิกอาเซียนเก่า 6 ประเทศ (ไทย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ บรูไน อินโดนีเซีย) กับประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่ที่เป็นกลุ่มประเทศด้อยพัฒนา 4 ประเทศ (พม่า ลาว กัมพูชา และ เวียดนาม-CLMV) ในการลดปัญหาความยากจน ยกระดับความเป็นอยู่ของประชากร โดยให้ประเทศสมาชิกเก่าร่วมกันจัดทำโครงการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศใหม่

ครอบคลุม 4 ด้านได้แก่ โครงสร้างพื้นฐาน พัฒนาระบบราชการ การรวมตัวทาง เศรษฐกิจ เพื่อที่จะช่วยการพัฒนากรอบกฎระเบียบ และนโยบายรวมทั้งช่วยเสริม สร้างขีดความสามารถของประเทศ CLMV การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร มีการกำหนดแนวทางเสริมสร้างความร่วมมือระหว่าง ประเทศสมาชิกอาเซียนในด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร (Information Technology and Communication-ICT) เพื่อพัฒนาเทคโนโลยีและการสื่อสาร ในภูมิภาค

ให้สอดคล้องกัน และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน(ประชาคมอาเซียน. Net/pilla2-economic 16 พฤศจิกายน 2555)

ต่อมาในการประชุมครั้งที่ 9 เดือนตุลาคม พ.ศ.2546 ผู้นำอาเซียนได้ร่วมลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียน ที่เมืองบาหลี ประเทศสาธารณรัฐอินโดนีเซีย หรือที่เรียกว่า Bali Concord II เพื่อจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community - AC) โดยมีประชาคมเสาหลัก 3 ประชาคมคือ ประชาคมเศรษฐกิจ ประชาคมการเมืองและความมั่นคง และประชาคมสังคมและวัฒนธรรม ดังจะได้กล่าวเพิ่มเติมโดยเฉพาะในเชิงปฏิบัติหรือกิจกรรมที่ดำเนินการโดยแต่ละประชาคม

ประชาคมเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมอาเซียน

(ASEAN Community - AC)

นับตั้งแต่ได้กำหนดปี ค.ศ.2015 เป็นปีที่จะให้กำเนิดของ“ประชาคมอาเซียน” (ASEAN Community - AC) ความตื่นตัวของคนไทยในการรับรู้ความเข้าใจ และการตระหนักถึงความสำคัญของประชาคมเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมยังอยู่ในระดับจำกัดเฉพาะกลุ่ม เป็นการทำกิจกรรมในสถาบันการศึกษาจำนวนไม่มากนัก มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ประชาชนชาวไทยจะต้องมีความตื่นตัวในการศึกษาหาความรู้ ข้อมูลข่าวสารอย่างรอบด้านเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคม และการเมืองรวมถึงผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อเตรียมความพร้อมของตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องรอคอยการสนับสนุนจากภาครัฐ เตรียมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ซึ่งเป็นทั้งโอกาส ประโยชน์และภัยคุกคาม (จุฑาทิพ คล้ายทับทิม, 2555 : 164-165)

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community - AEC)

หนึ่งในสามเสาหลักของประชาคมอาเซียนซึ่งดูเหมือนจะเป็นเสาแรกที่บรรดาประเทศสมาชิกสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สามารถบรรลุถึงอย่างเป็นรูปธรรม ในการตั้งจุดมุ่งหมายจะไปถึงในปี พ.ศ.2558 (ค.ศ. 2015) ความคิดในการตั้งประชาคมอาเซียนเกิดขึ้นจากการประชุมสุดยอด (การประชุมผู้นำประเทศสูงสุด) อาเซียนครั้งที่ 9 ที่เกาะบาหลี สาธารณอินโดนีเซีย เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม ค.ศ.2003 ซึ่งได้ให้การรับรองและลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียน (Declaration of ASEAN Concord หรือ Bali Concord) โดยที่ประชุมยังเห็นชอบให้มีการรวมตัวเป็น AEC ภายในปี ค.ศ.2020 และถูกเร่งรัดให้เกิดขึ้นในปี ค.ศ.2015

เป้าหมายของการรวมตัวเป็น AEC คือการมีตลาดร่วม (Common Market) และฐานการผลิตเดียวกันและมีการเคลื่อนย้ายสินค้าบริการ การลงทุนและแรงงาน มีฝีมืออย่างเสรี อาเซียนได้จัดทำแผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community Blueprint) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ 4 ประการ คือ (พิพัฒน์ นนทธารณ์, 2554 : 31-32)

1) การตลาดและฐานการผลิตเดียว โดยจะมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุนและแรงงานมีฝีมืออย่างเสรี รวมทั้งการเคลื่อนย้ายเงินทุนอย่างเสรีมากขึ้น ตลอดจนการส่งเสริมการรวมกลุ่มสาขาสำคัญของอาเซียนให้เป็นรูปธรรม โดยได้กำหนดเป้าหมายเวลาที่จะค่อย ๆ ลดหรือยกเลิกมาตรการที่มีใช้ภาษี

2) การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของอาเซียน โดยให้ความสำคัญกับประเด็นด้านนโยบายที่จะช่วยส่งเสริมการรวมกลุ่มของเศรษฐกิจ เช่น นโยบายการแข่งขันการคุ้มครองผู้บริโภค ทรัพย์สินทางปัญญา พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ นโยบายภาษี และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (การเงิน การขนส่ง เทคโนโลยีสารสนเทศและพลังงาน)

3) การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค ให้มีการพัฒนาวิสาหกิจขนาดย่อม ขนาดกลาง (Small and Medium Enterprises –SME) และการเสริมสร้างขีดความสามารถผ่านโครงการต่าง ๆ เช่น ข้อริเริ่มเพื่อการรวมตัวของอาเซียน (Initiatives for ASEAN Integration IAI) ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

4) การบูรณาการอาเซียนให้เข้ากับตลาดโลก เน้นการประสานนโยบายเศรษฐกิจของอาเซียนกับประเทศนอกภูมิภาค เพื่อให้ประเทศอาเซียนมีจุดยืนร่วมกัน

ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political and Security Community – APSC)

ดังได้กล่าวมาแล้วว่าปัญหาการเมืองและความมั่นคงได้ครอบคลุมภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก่อนที่จะมีการก่อตั้งอาเซียน ไม่ว่าจะเป็นกรณีพิพาทเหนือเกาะชวบาห์ ระหว่างฟิลิปปินส์กับมาเลเซีย ซึ่งแต่ละประเทศก็อ้างความเป็นเจ้าของความขัดแย้งเลวร้ายกว่าเดิมเมื่อฟิลิปปินส์ประกาศหนุนอินโดนีเซียซึ่งประกาศนโยบายเผชิญหน้ากับมาเลเซีย เพราะไม่พอใจที่มาเลเซียประกาศความเป็นประเทศ

ใหม่แทนที่รัฐมาลาया เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม ค.ศ.1967 อินโดนีเซียโดยประธานาธิบดี ซูการ์โนประกาศคัดค้านเพราะอาณาเขตทางการเมืองของมาเลเชียขยายข้าม ทะเลจีนใต้ไปจนมีพรมแดนร่วมในเบอร์เนียว กรณีพิพาทนี้ยุติลงเมื่อประธานาธิบดี ซูการ์โน หมตอำนาจในปี พ.ศ.2509 (ค.ศ.1966) และมาเลเชีย กับ อินโดนีเซียได้ เป็นสมาชิกก่อตั้งองค์การอาเซียนในปีถัดมาคือ พ.ศ.2510 (ค.ศ.1967)

อาเซียนมุ่งส่งเสริมความร่วมมือในด้านการเมืองและความมั่นคงเพื่อเสริมสร้าง และธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค เพื่อให้ประเทศในภูมิภาคได้ อยู่อย่างสันติสุขร่วมกัน สามารถแก้ไขความขัดแย้งโดยสันติวิธี เพื่อรองรับการเป็น ประชาคมด้านการเมืองและความมั่นคงแห่งอาเซียนประเทศสมาชิกได้ร่วมจัดทำ แผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนโดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ (พิพัฒน์ นนทนาธรรม, 2554 : 30-31)

1) การมีกฎเกณฑ์และค่านิยมร่วมกันครอบคลุมถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะร่วมกันทำเพื่อสร้างความเข้าใจในระบบสังคม วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ที่แตกต่าง ระหว่างประเทศสมาชิก ส่งเสริมการพัฒนาการเมืองไปในทางเดียวกัน บนทั้งหลักการประชาธิปไตย การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน การต่อต้านทุจริต การส่งเสริมหลักนิติธรรมและการบริหาร การกิจการบ้านเมืองที่ดี

2) ส่งเสริมความสงบสุขและความรับผิดชอบร่วมกันในการรักษาความมั่นคง ด้วยการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และการระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธี เพื่อป้องกันการปะทะสู้รบและสงคราม รวมทั้งขจัดความหวาดระแวงระหว่างกัน นอกจากนี้ยังขยายความร่วมมือเพื่อต่อต้านการคุกคามรูปแบบใหม่ เช่น การต่อต้าน การก่อการร้าย

3) การมีพลวัตและปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอก ASEAN ด้วยการกำหนด กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างบทบาทของอาเซียนในความร่วมมือระดับภูมิภาค เช่น กรอบ ASEAN + 3 ระหว่าง ASEAN กับจีน ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี) และการ ประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก กรอบ ASEAN + 6 (ระหว่าง ASEAN กับจีน ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี อินเดีย ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์) ตลอดจนความสัมพันธ์อัน เข้มแข็งกับมิตรประเทศอื่น ๆ และองค์การระหว่างประเทศเช่น สหประชาชาติ

ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community -ASCC)

นอกจากด้านเศรษฐกิจแล้วการรวมตัวของประเทศ ASEAN ยังมุ่งหวังให้ประชาชนมีวิถีการดำรงชีวิตที่ดี มีงานและการบริโภคปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีสิ่งแวดล้อมที่ดี มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความร่วมมือเฉพาะด้านภายใต้ประเด็นหรือเรื่องเชิงสังคมและวัฒนธรรมที่ครอบคลุมซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับเยาวชน การศึกษา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สิทธิมนุษยชน การสาธารณสุข วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม สตรี แรงงาน การจัดการความยากจน สวัสดิการสังคมและการพัฒนาวัฒนธรรมและสารสนเทศ กิจกรรมพลเรือน การตรวจคนเข้าเมือง การค้ามนุษย์ การค้ายาเสพติด การจัดการภัยพิบัติ และความร่วมมือทางด้านแรงงาน โดยมีคณะทำงานอาเซียนรับผิดชอบ การดำเนินความร่วมมือในแต่ละด้านอาเซียนได้ตั้งเป้าการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมในปี พ.ศ. 2558 โดยมุ่งหวังให้เป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลางมีสังคมที่เอื้ออาทรและแบ่งปันเป็นทั้งนี้เพื่อสร้างอัตลักษณ์อาเซียน (ASEAN I) การดำเนินงานประกอบด้วยความร่วมมือ 6 ด้าน ได้แก่ (พิพัฒน์ นันทาธรรม, 2554 : 32-33)

- 1) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
- 2) การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม
- 3) สิทธิและความยุติธรรมทางสังคม
- 4) ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม
- 5) การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน
- 6) การลดช่องว่างทางการพัฒนา

การรวมกลุ่มเป็นประชาคมอาเซียน ทำให้อาเซียน มีสถานะเป็นนิติบุคคลเป็นองค์การที่มีบทบาทในเวทีโลก โดยมีโครงสร้างการทำงานในรูปแบบคณะมนตรี (Councils) แบ่งเป็น 3 ลักษณะคือ ประชาคมความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน หรือที่เรียกกันว่าสามเสาหลักนั่นเอง ในการบริหารจัดการประเทศสมาชิกนั้น ใช้กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) ที่ประเทศสมาชิกร่วมกันทำขึ้น และลงนามประกาศสัตยาบันร่วมกัน เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ.2551 (ค.ศ. 2008) (วิทย์ บัณฑิตกุล, 2555 : 181)

โอกาสและความเสี่ยงของไทยเมื่อมีการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ในปี พ.ศ. 2558

ความได้เปรียบที่เป็นโอกาสของไทย คือ การที่ประเทศไทยเป็น Gateway ของอาเซียน หรือประตูสู่อินโดจีน เนื่องจากไทยมีตำแหน่งที่ตั้งที่ดีมากในการเชื่อมโยงกับประเทศสมาชิกอื่นๆ ได้แก่ ลาว พม่า กัมพูชา มาเลเซีย และ สิงคโปร์ (สมเกียรติ วัฒนศิริชัยกุล, 2553 : 36) จะส่งเสริมให้ความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจระหว่างไทยกับประเทศสมาชิกอาเซียนเพิ่มสูงขึ้น ไทยสามารถใช้โอกาสนี้ในการขยายตลาดการค้าและการบริการไปยังประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ให้แก่กลุ่มธุรกิจไทยหรือภาคเอกชนที่มีศักยภาพ และมีจุดเด่นเฉพาะ ซึ่งมีการเริ่มพัฒนาแล้วระดับหนึ่ง อาทิ เช่น การพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพระดับภูมิภาค

ไทยสามารถใช้ความได้เปรียบจากการเป็นฐานการผลิต และฐานการแปรรูปสินค้าเกษตรและสินค้าอุตสาหกรรม ประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้า และ รถยนต์เพื่อการส่งออกซึ่งอาจจะดึงดูดการลงทุนจากประเทศสมาชิกอาเซียน รวมถึงประเทศนอกภูมิภาคให้เข้ามาลงทุนในประเทศไทย

ความได้เปรียบของไทยด้านภูมิรัฐศาสตร์จะเกิดประโยชน์และอำนวยความสะดวกให้นักลงทุนไทยเข้าไปลงทุนและทำธุรกิจที่อาศัยความได้เปรียบเรื่องต้นทุนของวัตถุดิบและแรงงานในกลุ่มประเทศ กัมพูชา ลาว พม่า เวียดนาม (CLMV) ที่มีต้นทุนต่ำ มีสภาพภูมิศาสตร์และทำเลที่ตั้งของประเทศไทยเป็นตำแหน่งดีมากสำหรับการขนส่งและการเชื่อมโยงกับประเทศสมาชิกอื่นๆ ภายในอาเซียนด้วยกัน และนอกกลุ่มอาเซียน อาทิเช่น ด้านการคมนาคม (การบิน) การท่องเที่ยวการขนส่ง โลจิสติกส์ (จุฑาทิพ คล้ายทับทิม, 2555 : 139-145)

เศรษฐกิจไทยมีความเชื่อมโยงด้านการค้าและการลงทุนกับต่างประเทศสูงมาก ระดับการเปิดประเทศ (degree of openness) ของไทยสูงถึงร้อยละ 129 ของจีดีพี ในปี พ.ศ. 2548 ที่ผ่านมามีการขยายตัวของเศรษฐกิจไทยพึ่งพาการลงทุนจากต่างประเทศโดยตลอด ไทยจึงมีความพร้อมและประสบการณ์ในการทำการค้าและดึงดูดนักลงทุนต่างประเทศมากกว่าประเทศเพื่อนบ้าน การเข้าเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community) จะทำให้ประเทศไทยมีโอกาสได้รับประโยชน์จากการค้า และการลงทุนจากประเทศนอกกลุ่ม AEC มากกว่าประเทศสมาชิก AEC อื่น ๆ หลายประเทศ (www.dailynew.co.th.16 พฤศจิกายน 2555.)

ประเทศไทยสามารถอาศัยความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (AEC) นี้เข้าไปเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางการเมือง การปกครองและการป้องกันประเทศให้ดีขึ้น เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และลดข้อขัดแย้งต่าง ๆ กับประเทศเพื่อนบ้านของไทย ไม่ว่าจะเป็น พม่า กัมพูชา หรือประเทศอื่น ๆ โดยผ่านความร่วมมือด้านการค้า การลงทุน เป็นใบเบิกงานในการช่วยเหลืออื่น ๆ ให้มีความสัมพันธ์อันดีตามมาด้วย

จุดอ่อนที่เป็นความเสี่ยงของไทยเมื่อเข้าเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)

การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีของสินค้า บริการทุน การลงทุนและแรงงานอันจะส่งผลให้เกิดการขยายตัวของการติดต่อเชื่อมโยงของประชาชนในอาเซียนเพิ่มสูงขึ้น สภาวะการณ์ดังกล่าวนี้อาจจะส่งผลให้เกิดอาชญากรรมรูปแบบต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เช่น ปัญหายาเสพติด การฟอกเงิน ปัญหาการค้ามนุษย์ เป็นต้น นอกจากนี้ การเคลื่อนย้ายอย่างเสรีภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อาจส่งผลต่อความมั่นคงของประเทศในกรณีการเปิดเสรีด้านการสื่อสาร โทรคมนาคม เช่น ดาวเทียม โครงข่ายโทรศัพท์ เคลื่อนที่ อาจเป็นช่องทางให้ต่างชาติเข้ามาถึงข้อมูลด้านความมั่นคงของหน่วยงานภาครัฐ ในขณะที่เกี่ยวกับการย้ายฐานการผลิตเข้าไปลงทุนในประเทศอาเซียนอื่นของนักลงทุนไทยอาจจะส่งผลให้เกิดปัญหาการว่างงานของแรงงานไทยที่สูญเสียโอกาสในการจ้างงาน ปัญหาดังกล่าวนี้จะส่งผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจและสังคมภาครัฐที่จะต้องเข้ามาดูแลคุณภาพชีวิตของคนกลุ่มนี้มากขึ้น (จุฑาทิพ คล้ายทับทิม, 2555 : 148- 150)

ความเสี่ยงสำคัญของเศรษฐกิจไทยคือการที่ประเทศไทยไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ภาคเอกชนและกลุ่มธุรกิจไม่สามารถพัฒนานวัตกรรมการผลิตไปอยู่ในระดับเทคโนโลยีที่สูงขึ้น รวมทั้งไม่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตซึ่งจะทำให้ประเทศไม่สามารถแข่งขันกับประเทศอื่นและสูญเสียผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่พึงมี ภาครัฐอาจจำเป็นต้องทำหน้าที่เป็นเจ้าภาพในการผลักดันภารกิจต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนภาคธุรกิจเอกชนให้สามารถแข่งขันกับภาคธุรกิจของชาติอาเซียนอื่น ๆ (จุฑาทิพ คล้ายทับทิม, 2555: 153)

การเปลี่ยนแปลงเพื่อเข้าสู่ AEC ที่ผ่านมาค่อนข้างล่าช้าและไม่เห็นผลชัดเจนเท่าที่ควรซึ่งอาจจะส่งผลทำให้การปรับตัวของธุรกิจไทยมีไม่มาก เพราะแม้แต่การลดอัตราภาษีสินค้านำเข้าเหลือ 0% ตามข้อตกลงการค้าเสรี (AFTA) ก็ใช้เวลา 17 ปีในขณะที่การเปิดเสรีด้านการค้าบริการซึ่งเริ่มต้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2536 (ค.ศ.1993)

นั้น ปัจจุบันยังล่าช้ากว่าเป้าหมาย ความล่าช้าดังกล่าวอาจทำให้เกิดความเสี่ยงที่ธุรกิจไทยจะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดด หากทุกอย่างยังต้องดำเนินการให้ได้ครบตามเป้าหมาย ภายในปี ค.ศ.2015 ธุรกิจต่าง ๆ จึงต้องมีการเตรียมตัวไว้เสมอ (เขตการค้าเสรีอาเซียน. www.trueplookpanya.com 16 พฤศจิกายน 2555.)

นอกจากนี้ ผลการสำรวจของหลายสถาบันพบว่าสังคมไทยขาดความตื่นตัวเกี่ยวกับเป็น AEC ประชาชนและผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังขาดความตระหนักถึงความสำคัญ ผลกระทบและความจำเป็นในการเตรียมความพร้อม การขาดความรู้ความเข้าใจนี้อาจสร้างปัญหาให้กับผู้ประกอบการไทยไม่สามารถปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทำให้พลาดโอกาสในการใช้ประโยชน์จาก AEC ที่กำลังจะเปิดออก (www.Tawanth.wordpress.com 16 พฤศจิกายน 2555)

ในขณะเดียวกันมีการตั้งข้อสังเกตคนไทยนอกจากจะไม่เก่งในการใช้ภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาสากลแล้วยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านน้อยมาก ระบบการศึกษาของไทยขาดทางเลือกในการเรียนรู้ภาษา วัฒนธรรมและเศรษฐกิจเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน ดังนั้นสถาบันการศึกษาไทยจะต้องปรับปรุงหลักสูตรต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงไป (Suraporn Onputtha, 2554 : 10)

บทสรุป

ตลอดระยะเวลาของการรวมตัวกันเป็นสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ครบรอบ 45 ปี อาเซียนได้มีบทบาทสำคัญในความร่วมมือด้านต่าง ๆ ระหว่างประเทศสมาชิกอย่างแน่นแฟ้น โดยเฉพาะความร่วมมือในการสร้าง ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชาติสมาชิก ด้านเศรษฐกิจ การเมือง ด้านสังคมและวัฒนธรรม

นอกจากความร่วมมือและการอำนวยความสะดวกในทางการค้าและทางเศรษฐกิจจะระหว่างกันแล้ว อาเซียนยังได้พยายามรวมตัวกันอย่างมีพลังเพื่อเจรจาข้อตกลงทางการค้ากับกลุ่มประเทศอื่น ๆ เช่น จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ อินเดีย ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ เป็นต้น ความพยายามดังกล่าวนี้จะทำให้กลุ่มประเทศอาเซียนมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจนเป็นที่จับตามองของภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก

ที่ผ่านมารวมมือของอาเซียนมีการเติบโตเข้มแข็งและมั่นคงขึ้นเรื่อย ๆ และยิ่งในปี พ.ศ.2558 เมื่อได้มีการรวมตัวประชาคมอาเซียน จะยิ่งเพิ่มความมั่นคงแข็งแกร่งมากขึ้นอีกด้วยการก้าวไปสู่ประชาคมอาเซียนอย่างสมบูรณ์ตามปฏิญญาชะอำ หัวหิน ที่ผู้นำอาเซียนลงนามกันไว้เมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ.2552 ภายใต้อำนาจ

“หนึ่งวิสัยทัศน์ หนึ่งเอกลักษณ์ หนึ่งประชาคม” โดยเน้นในสามประชาคม คือ 1) ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน มุ่งเน้นให้ประเทศในภูมิภาคอยู่ร่วมกันโดยสันติ มีระบบการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างกันด้วยการเจรจาและสมานฉันท์ เพื่อสร้างความมั่นคงและเข้มแข็งต่อภูมิภาค 2) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน คือ ประชาคมหรือสังคมที่มุ่งเน้นการรวมตัวและร่วมมือทางด้านการค้าและเศรษฐกิจระหว่างกันเกิดการไหลเวียนของสินค้าบริการ การลงทุน ท่องเที่ยว ตลอดจนการหมุนเวียนทางการเงินเพื่อให้เกิดความมั่นคงเข้มแข็ง และเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจลดความเหลื่อมล้ำไม่เท่าเทียมกัน เพื่อความกินดีอยู่ดีของประชาชนในอาเซียน และ 3) คือ ประชาคมสังคม และวัฒนธรรมอาเซียน ที่มุ่งให้เกิดความเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมภายใต้แนวคิดสังคมเอื้ออาทร สร้างสวัสดิการสังคมที่ดีและการมีความมั่นคงทางสังคมของมวลชนหมู่ประชากรในประเทศต่าง ๆ ของอาเซียน

การก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในระดับรวมและการสร้างประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนพร้อมกันในปี พ.ศ.2558 (ค.ศ.2015) จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างสูง เพราะการเป็นหนึ่งเดียวกันของ 10 ประเทศซึ่งมีประชากรรวมกันกว่า 600 ล้านคน โดยมุ่งพัฒนาให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพผ่านกระบวนการศึกษาที่ดี อีกทั้งพื้นที่ของบรรดาประเทศเหล่านี้ตั้งอยู่บนพื้นดินอุดมสมบูรณ์สามารถเพาะปลูกผลิตธัญญาหารเลี้ยงปากท้องแก่คนในภูมิภาคและนอกภูมิภาค ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นครัวของโลกด้วยพื้นที่ของอาเซียนรวมกัน กว้างขวางถึง 4.5 ล้านตารางกิโลเมตร เมื่อประชากรมีทรัพยากรอาหารเหลือเฟือ ทำให้เอื้ออำนวยต่อการท่องเที่ยวเดินทางไปมาหาสู่กันสะดวกสบาย ไม่มีวีซ่าผ่านเข้าแต่ละประเทศ การคมนาคมโดยสารไม่ว่าทางเครื่องบิน ทางรถไฟ และรถเมล์ไม่ต้องเสียค่าผ่านทาง ทุกอย่างเชื่อมโยงถึงกันหมด

ความเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ที่กำลังมาถึงในภูมิภาคนี้ หากประเทศไทยมีการวางแผนงาน และการเตรียมตัวที่ดีก็ย่อมจะเป็นผู้ที่ได้เปรียบในโอกาสที่เปิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลง ตรงกันข้ามถ้าหากไม่ฉวยโอกาสทองแห่งการเปลี่ยนแปลง ก็จะอยู่ในสภาพเสียเปรียบประเทศอื่น ๆ

การเตรียมตัวอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญและจะต้องรีบดำเนินการ คือ การเตรียมด้านการศึกษาทั้งในด้านเทคโนโลยี การจัดการวางแผนบริหารทรัพยากร การพัฒนาแรงงานฝีมือ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการผลิตสินค้าทั้งบริโภคและอุปโภคการขนส่งเคลื่อนย้ายการค้าขายกับประเทศในภูมิภาคเดียวกันและนอกภูมิภาค ภาษาอังกฤษจะมีความจำเป็นยิ่งขึ้นในการสื่อสารระหว่างประชากรในภูมิภาคเพื่อก้าวนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงอย่างมั่นคง

บรรณานุกรม

- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. 2552. **ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน**. กรุงเทพฯ. กระทรวงพาณิชย์.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. **ความพร้อมของไทยในการเข้าเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน** : จุดแข็ง จุดอ่อน. www.tawanth.wordpress.com 16 พฤศจิกายน 2555.
- เขตการค้าเสรีอาเซียน. www.truelookpanya.com. 16 พฤศจิกายน 2555.
- “ความพร้อมของไทยในการเข้าเป็นประชาคมอาเซียน : จุดแข็ง จุดอ่อน.” www.Dailynew.co.th 16 พฤศจิกายน. 2555.
- จุฑาทิพ คล้ายทับทิม. 2555. **ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนกับประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- พิพัฒน์ นนทธารณ์. “CSR@AC : บทบาทเชิงกลยุทธ์ของซีเอสอาร์ในประชาคมอาเซียน.” **วารสารร่วมพหุภพ** 29, 2 (กุมภาพันธ์ – พฤษภาคม 2554) : 30- 33.
- พิษณุ สุวรรณชฎ. 2540. **สามทศวรรษอาเซียน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย.
- ลีเฟอร์ ไมเคิล. 2548. **พจนานุกรมการเมืองสมัยใหม่ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้** แปลโดย จุฬาร เอื้อรักสกุล. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิทย์ บัณฑิตกุล. 2555. **สาธารณรัฐอินโดนีเซีย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สถาพรบุ๊คส์.
- สมเกียรติ วัฒนศิริชัยกุล. 2553. **แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาประเทศไทยก่อนเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี ค.ศ.2015**. กรุงเทพมหานคร : สันทวิกิจ พรินติ้ง.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา. 2555 **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559)**.
- สำนักงานการประชาสัมพันธ์ต่างประเทศ. 2552. **ประเทศไทยกับอาเซียน**. กรุงเทพมหานคร : กรมประชาสัมพันธ์.
- Suraporn Onputtha. “วิจัยชี้คนไทยรู้เรื่องอาเซียนต่ำแนะสถาบันการศึกษารับมือ.” **คมชัดลึก** (16 พฤษภาคม 2554) : 10.
- “อาเซียนคืออนาคต.” **กรุงเทพธุรกิจ** (21 สิงหาคม 2555) : 1.
- “อาเซียนคืออะไร สากล 2 ความร่วมมือในด้านเศรษฐกิจ.” www.ประชาคมอาเซียน.net/pilla2-economic. 16 พฤศจิกายน 2555.
- ASEAN.2007. **ASEAN Economic Community Blueprint**. Jakarta : ASEAN Secretarian.
- ASEAN Secretariat. 2009. **ASEAN Economic Community Chartbook 2009**. Jakarta : ASEAN Secretariat.
- Association of Southeast Asian Nations.2009. **Annual- Report 2008-2009 Implementing the Community 2015 Roadmap for an ASEAN**. Jakarta : ASEAN Secretariat.